

LITERATUUR

Bijlage 2

Vertel eens-aanpak van Aidan Chambers

Theorie

Aidan Chambers wil met de Vertel eens-aanpak leerlingen helpen 'goed' te praten over wat zij hebben gelezen en goed naar elkaar te leren luisteren. Door erover te praten worden nieuwe gedachten ontwikkeld. Chambers zegt hierover: 'Omdat we pas weten wat we denken als we het onszelf horen zeggen.' Het helpt dus om inzicht te verkrijgen.

Waarom praten over boeken?

- Zorgt voor grotere leesmotivatie.
- Vergroot de titelkennis.
- Leert leerlingen beter formuleren, luisteren, reageren en argumenteren.
- Leert leerlingen relativeren: verbinden van een boek met de eigen beleving en de wereld om hen heen.
- Leerlingen ontwikkelen een leesvoorkeur.

Drie manieren van delen

- Het delen van enthousiasme – wat ze leuk vinden/wat ze niet leuk vinden.
- Het delen van moeilijkheden – het vinden van oplossingen.
- Het delen van patronen.

Praten over literatuur is niet anders dan samen filosoferen over gedachten en gevoelens.

Vier manieren van zeggen

Praten heeft volgens Chambers een privé- en een openbaar aspect. Hij onderscheidt vier manieren van zeggen:

- Voor jezelf zeggen: door iets hardop te zeggen kun je ontdekken hoe je erover denkt.
- Voor anderen zeggen: hardop praten om onze gedachten aan anderen door te geven.
- Samenspraak: bundelen van gedachten maakt dat je anders en beter leest.
- Iets nieuws zeggen: samen spreken levert ideeën en oordelen op die tot dan toe niet waren uitgesproken.

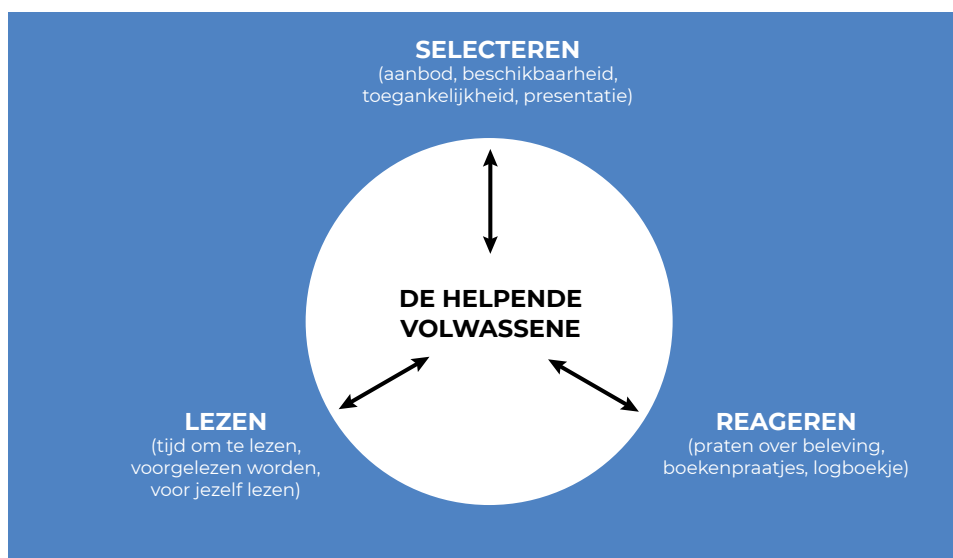
Het raamwerk

Chambers onderscheidt drie soorten vragen, die Jos Walta in Open Boek als volgt heeft gerubriceerd:

- Basisvragen: eerste reacties.
- Speciale vragen: praten over de inhoud van het verhaal (verhaalanalyse).
- Algemene vragen: praten over de stijl, compositie, genre, auteur (verhaalstructuur).

De leescirkel

Vertel eens is een aanpak. Het werkt het best als ook de leesgeschiedenis en leesomgeving van leerling én leerkracht erbij betrokken worden. De leerkracht is de helpende volwassene in de cirkel van het proces van selecteren, lezen en reageren. Chambers geeft dit aan met de leescirkel:

De praktijk

Voorbereiding

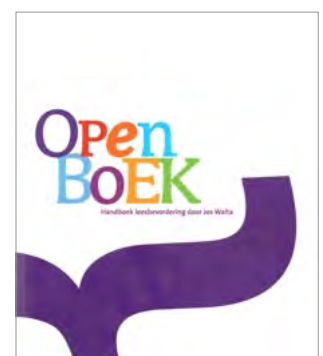
- Maak van tevoren een verhaalanalyse, zodat je meer grip krijgt op het verhaal:
  - **Verhaalgegevens:**
    - titel
    - auteur
    - illustrator
    - uitgeverij
    - korte inhoud
    - thema
    - perspectief
  - **Geschiedenis:**
    - hoofdpersoon
    - helpers
    - tegenspelers
    - tijd
    - plaats
  - **Verhaalstructuur:**
    - introductie
    - verhaalbegin
    - conflict
    - ontwikkeling
    - climax
    - afloop
- Kies uit elke categorie **[basisvragen – speciale vragen – algemene vragen]** één vraag die er toe doet, die onderscheidend is om het boek te bespreken, die uitgediept kan worden en waardoor leerlingen meer grip op het verhaal kunnen krijgen.

Het gesprek

- In tegenstelling tot andere lessen zijn in de gesprekken over verhalen alle antwoorden goed: alles kan en mag verteld worden. Dat is voor veel leerlingen nieuw, want vaak is het in de klas zo dat de leerkracht allang het antwoord weet en er maar één goed is. Probeer daarom een zo open mogelijke houding naar de leerlingen uit te stralen.
- Wees nieuwsgierig naar de antwoorden van de leerlingen en probeer erachter te komen wat ze precies willen zeggen door geïnteresseerd door te vragen. Wees terughoudend met je eigen commentaar en reacties.
- Luister naar wat leerlingen eigenlijk zeggen en vraag door. Zeker als het antwoord alleen maar 'ja' of 'nee' is.
- Probeer het woord 'waarom' te vermijden. Voor leerlingen is dat meestal een te 'grote' vraag. Als leerlingen een antwoord geven, gebruik dan de volgende vragen om door te vragen:
  - Wat bedoel je daarmee?
  - Geef eens een voorbeeld?
  - Vertel eens verder?
  - Hoe weet je dat?
- Laat leerlingen elkaar aanvullen en elkaar helpen met het vinden van (verschillende) antwoorden.
- Wees niet bang om het gesprek een heel eigen wending te laten nemen.
- Wees ook niet bang voor stilte. Moedig denkpauses zelfs aan. Sommigen leerlingen willen zo graag 'de beurt' dat ze bijna geen tijd nemen om na te denken.
- Praat ook niet te lang door, probeer te stoppen op het hoogtepunt.
- Soms helpt het om het verhaal er weer even bij te pakken en een fragment of zin nog eens te lezen. Dan kan een kind vaak wel uitleggen wat het bedoelt.

Bronnen

- *Leespraat* – Aidan Chambers, 2012
- *Open Boek : Handboek leesbevordering* – Jos Walta, 2020. - p. 119-122

Chambersvragen

BASISVRAGEN - eerste reacties

Waardering

- Wat vind je bijzonder aan dit verhaal?
- Wat vind je leuk aan dit verhaal?
- Was er iets dat je niet leuk vindt aan dit verhaal?
- Wat is je opgevallen?
- Waar had je meer over willen lezen?
- Is er een stuk dat je vervelend vindt?
- Kun je een spannend stuk noemen?
- Weet je nog een grappig stuk?
- Was er iets dat je verraste?
- Geef in een woord aan hoe je het verhaal hebt ervaren of wat je ervan vindt.

Onduidelijkheden

- Wat vind je vreemd?
- Wat vind je moeilijk of onduidelijk?
- Wat snapte je niet?
- Waar heb je nog vragen over na het lezen of horen van dit verhaal?

Patronen

- Zijn er dingen die niet kloppen?
- Is er iets dat je nooit in een ander verhaal bent tegengekomen? Denk je bij dit verhaal ook aan andere verhalen?
- Welke patronen of verbanden kun je ontdekken?

SPECIALE VRAGEN – praten over de inhoud (verhaalanalyse)

Wie - over de personages of verhaalfiguren

- Over wie gaat dit verhaal? Wie is de hoofdpersoon?
- Wie is de belangrijkste tegenspeler?
- Wie helpt de hoofdpersoon? Hoe?
- Welke personen hebben een bijrol in het verhaal?
- Welk persoon vind je niet aardig? Hoe komt dat?
- Welke verhaalfiguur boeit jou het meest? Is deze persoon belangrijk in het verhaal?
- Met wie voel jij je het meest verbonden?
- Denk je bij een bepaald persoon aan een personage uit een ander verhaal?
- Is er iemand in het verhaal over wie niets gezegd wordt?
- Kies een persoon. Hoe ziet dat personage er uit? Wat kun je over het karakter vertellen?
- Staan er stukjes in over wat een personage denkt?

Waar - over de plaats(en) in het verhaal

- Op welke plaats(en) speelt het verhaal?
- Is de plaats van het verhaal van belang?
- Gaat een stuk van het verhaal over de plaats?
- Als het verhaal in een ander land speelt, wat kom je dan over dat land te weten?

Wanneer - over de tijd waarin het verhaal speelt

- Hoelang duurt het verhaal?
- Wordt het verhaal verteld in de volgorde waarin de gebeurtenissen plaatsvinden?
- Waaraan kun je zien in welke tijd het verhaal speelt?
- Gaat een stuk van het verhaal over de tijdsbeleving?
- Gebeurt het verhaal lang geleden of nu?
- Als het verhaal in een andere tijd speelt, zou je dan meer over die tijd willen weten?
- Zijn er stukjes in het verhaal die lang duren, maar kort verteld worden?
- Zijn er stukjes die kort duren, maar lang beschreven worden?
- Als het verhaal lang geleden gebeurde, zou het dan nu nog kunnen gebeuren?

Wat - over gebeurtenissen in het verhaal, over begin en einde, oorzaak en gevolg

- Hoe begint het verhaal?
- Hoe loopt het af?
- Wat is de belangrijkste gebeurtenis in het verhaal? Als dit niet was gebeurd, dan was...

ALGEMENE VRAGEN – praten over stijl, compositie, genre, auteur (verhaalstructuur)

Uitgave

- Toen je de kaft zag, wat dacht je toen over het verhaal? Hoe denk je daar nu over?
- Hoe past de stijl van de illustraties bij dit verhaal?
- Ken je andere boeken die hierop lijken? Kun je voorbeelden noemen?
- Hoe vind je de tekst op de bladzijde staan?
- Welke illustratie spreekt je het meest aan?
- Vind je dat er meer of minder illustraties in het verhaal moeten staan?

Het lezen

- Zag je het verhaal voor je ogen gebeuren? Door welke details of gebeurtenissen kwam dat?
- Welk stuk van het verhaal herinner je je het best?
- Heb je het verhaal achter elkaar uitgelezen of in kleine stukjes? Hoe denk je dat dat komt?
- Is dit een verhaal om vlug te lezen of juist langzaam? Wist je al snel hoe het verhaal verder zou gaan?
- Zag je het einde van het verhaal aankomen?

Opbouw

- Hoe vind je de opbouw van het verhaal?
- Zitten er herhalingen in het verhaal? Welke zijn dat?
- Wordt het verhaal verteld in de volgorde van de gebeurtenissen?
- Zitten er ook herinneringen in het verhaal?
- Wordt er in het verhaal wel eens vooruitgekeken?
- Zitten er meer verhalen of verhaaltjes in dit verhaal?

Stijl

- Kun je een stuk noemen dat het meeste lijkt op het echte leven?
- Is er een stukje waarin een gebeurtenis heel mooi wordt beschreven?
- Heb je een mooie zin gelezen of gehoord?
- Weet je nog bepaalde uitspraken van een personage?
- Hoe vind je de keus van de namen van de personages?
- Staat er iets in het verhaal dat volgens jou echt niet kan?
- Gebruikt de schrijver moeilijke woorden?
- Kun je vaak lezen wat personages tegen elkaar zeggen?

Perspectief

- Wie vertelt het verhaal?
- Wordt het verhaal verteld vanuit een ik-figuur? Komt de verteller in het verhaal voor?

Genre

- Herken je iets uit andere verhalen?
- Welke kenmerken horen typisch bij dit soort verhalen of bij dit genre?
- Ken je andere schrijvers die ook bij dit genre horen?

Schrijver en illustrator

- Toen je het verhaal voor het eerst zag, herkende je toen de naam van de schrijver of de illustrator?
- Welke verhalen heeft de schrijver nog meer geschreven? Lijkt dit verhaal daarop?
- Als jij dit verhaal had geschreven, wat had je dan anders gedaan?
- Als de schrijver hier op bezoek komt, wat zou je dan willen vragen?
- Wat voegen de illustraties toe aan het verhaal?
- Als er een personage getekend is, klopt die tekening dan met jouw beeld?
- Hoe zou je de tekenstijl van deze illustrator omschrijven?

Waardering

- Wat zou je over dit verhaal aan je vrienden vertellen?
- Aan wie zou je het verhaal aanraden?
- Welk cijfer zou je dit verhaal geven?
- Ben je anders over het verhaal gaan denken na deze bespreking?